

Nijlgans – aantalstoename zet door, maar regionale verschillen

André van Kleunen, Sovon Vogelonderzoek Nederland

In Kijk op Exoten nr 14 (2015) is de Nijlgans al geïntroduceerd. In deze bijdrage gaan we nader in op de trends in verspreiding en aantallen, met aandacht voor regionale ontwikkelingen.

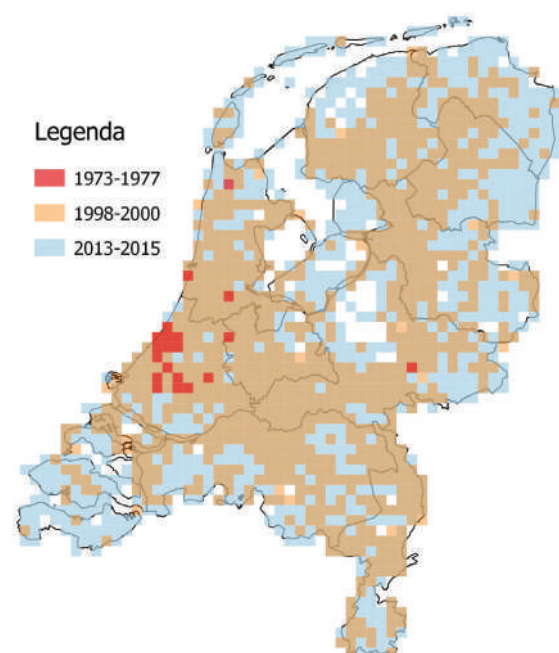
Inleiding

Nijlganzen hebben wel wat weg van ganzensoorten die hier voorkomen, maar het zijn eigenlijk verwanten van bergeenden. Ze zijn vrij makkelijk te herkennen door de opvallende donkere vlek rondom het oog, de zwart-witte vleugels in vlucht en de kenmerkende hese roep. Het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort omvat grote delen van Afrika, vooral ten zuiden van de Sahara. Daarnaast herbergt Noordwest-Europa tegenwoordig een grote in het wild levende populatie Nijlganzen die het gevolg is van ontsnaptingen of vrijlatingen van siervogels. Sinds 2017 staat de Nijlgans op de Unielijst van de EU-exotenverordening. Een aantal soorten exoten is op deze lijst geplaatst, omdat ze in delen van de EU schade toebrengen – of dat in de toekomst kunnen gaan doen – aan de biodiversiteit en/of ecosystemendiensten.

In 50 jaar tijd over vrijwel heel Nederland verspreid!

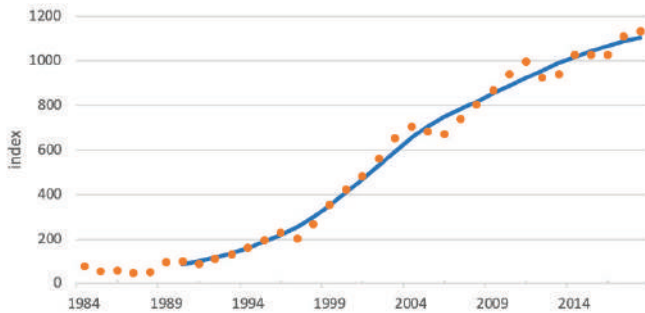
Vanuit parken in Den Haag is in 1967 de eerste vestiging van de Nijlgans in het wild in Nederland ontstaan. In 1980 was er een vestiging in Groningen. Vanuit beide gebieden heeft de soort zich sterk uitgebreid. De broedvogelatlassen van Sovon bieden prachtig materiaal om deze uitbreiding te illustreren. In 1973-1977 was het voorkomen grotendeels beperkt tot Den Haag en omstreken. 25 jaar later waren alle provincies gekoloniseerd, maar de verspreiding, vooral op de zandgronden en in de kleipolders, was nog dun. In 2013-2015 is de verspreiding al bijna landsdekkend (89% van de atlasblokken), met uitzondering van de Veluwe waar weinig leefgebied voor de soort aanwezig is.

In 2013-2015 omvatte de Nederlandse broedpopulatie Nijlganzen 6.900-11.400 paar. Recent, in 2018 gaat het naar schatting al om 7.000-12.000 paar. De soort is veruit het talrijkst in Zuid-Holland, delen van Noord-Holland, het westen van Utrecht en het riviereengebied. Daarnaast zijn er in het noorden lokaal hoge dichtheden te vinden, zoals rondom de stad Groningen. De soort is relatief schaars in Zeeland, Flevoland, en grote delen van de zandgronden in Limburg, Gelderland en Overijssel.

Nijlgans in een nestkast, Ooijpolder. (Foto: Harvey van Diek)

Uitbreiding van de Nijlgans als broedvogel in Nederland tussen 1977, 2000 en 2015. (Bron: : Sovon vogelatlas)

Geïndexeerde aantalsontwikkeling van de Nijlgans als broedvogel in Nederland (NEM – Sovon, RWS, CBS en provincies). (Bron: Sovon Vogelatlas)

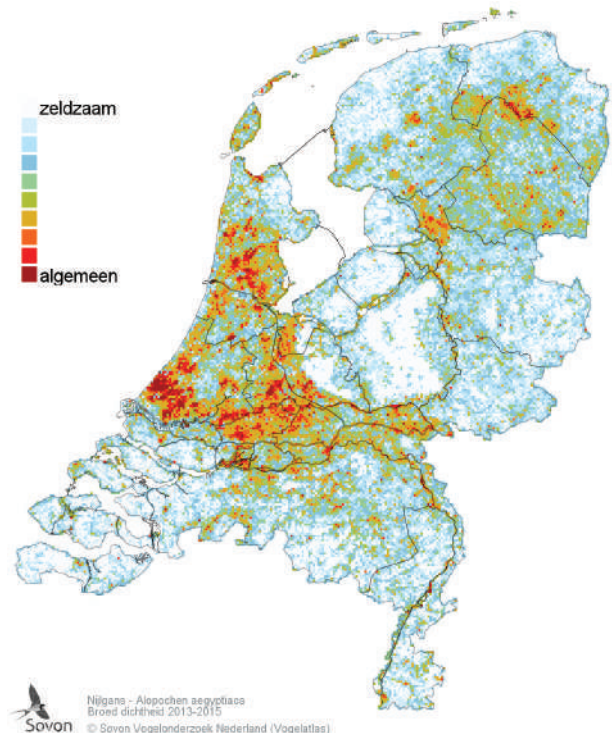
De aantalsgroei zet toch door, maar regionale verschillen

Rond 2010 leek de aantalstoename even een pas op de plaats te maken. Zowel de broedvogeltellingen als watervogeltellingen uitgevoerd buiten de broedtijd, lieten enkele jaren iets lagere aantallen zien. Gedacht werd dat het meeste leefgebied van de soort bezet zou zijn. Daarnaast vond al enige tijd afschot plaats, omdat de Nijlgans als een veroorzaker van landbouwschade wordt gezien. Echter, de laatste paar jaar is de stijgende trend weer opgepakt.

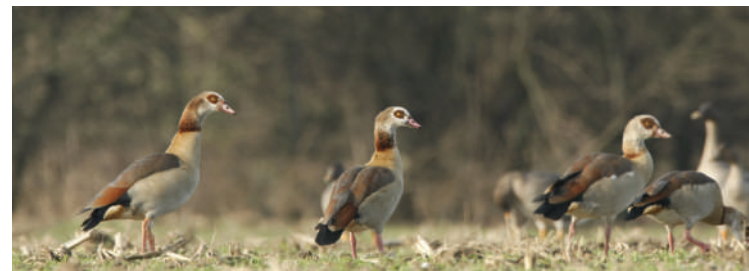
Door het dichte netwerk van steekproefgebieden waarmee de broedvogelstand wordt gevolgd, hebben we ook op regionaal niveau de aantalsontwikkeling van de Nijlgans in beeld. In de meeste provincies is sprake van een matige toename van de aantallen over de laatste twaalf jaar. Alleen in Groningen en Noord-Holland is de soort sterk toegenomen. Ook zijn er provincies waar de stand is gestabiliseerd: Friesland, Noord-Brabant en Limburg. In Overijssel en Gelderland is zelfs sprake van afname. Eigenlijk een opvallend beeld. Provincies die vroeg gekoloniseerd zijn, laten nog altijd toenames zien en provincies die later gekoloniseerd zijn, niet altijd.

Nijlgansen tellen

We volgen de aantalsontwikkeling van de Nijlgans als broedvogel met het Meetnet Broedvogels, waarvan zowel de territoriumkarteringen van het Broedvogel Monitoring Project als de punttellingen van MUS (bebouwd gebied) en MAS (open agrarisch gebied) deel uitmaken. Buiten de broedtijd volgen we de aantalsontwikkeling van de Nijlgans met het Meetnet Watervogels. Ook hier kunt u aan meedoen. Informatie over deze telprojecten vindt u via onderstaande link en u kunt zich daar ook aanmelden als teller: <https://www.sovon.nl/nl/vogelstellen>

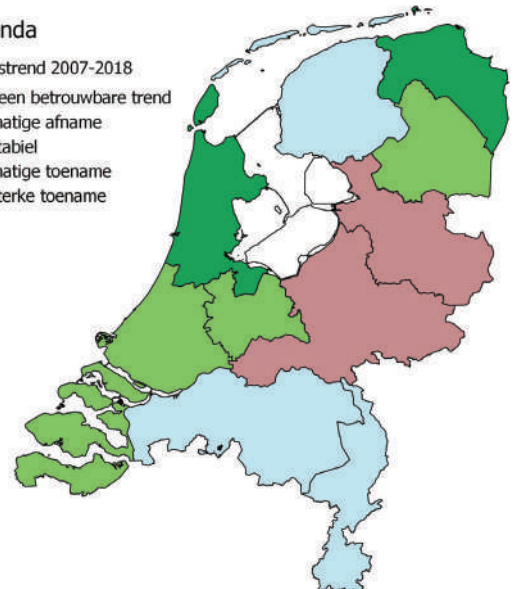

Relatieve talrijkheid van de Nijlgans in Nederland in 2013-2015. (Bron: Sovon Vogelatlas) (Foto: Harvey van Diek)

Legenda

- aantalstrend 2007-2018
- geen betrouwbare trend
 - matige afname
 - stabiel
 - matige toename
 - sterke toename

Aantalsontwikkeling van de Nijlgans in 2007-20018 als broedvogel per provincie. (Bron: NEM – Sovon, RWS, CBS en provincies)

Meer weten over de Nijlgans?

<https://www.sovon.nl/nl/soort/1700>

<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/documenten/dier/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-nijlgans>